שבעת

[א]ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו [ב]שמא יארע בו פסול [ג]ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו שנאמר [1]וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו אמרו לו אם כן אין לדבר סוף:

גמ' תנן התם [ד]שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ולשכת בית האבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית האבן שכל מעשיה בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה [ה]דתנן [ו]מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא ליזלזלו בה מאי שנא צפונה מזרחה כיון דחטאת היא וחטאת טעונה צפונה וכתיב בה [2]אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דלהוי לה היכירא [ז]מאי בירה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מקום היה בהר הבית ובירה שמו ור"ל אמר כל המקדש כולו קרוי בירה שנאמר [3]הבירה אשר הכינותי מנא הני מילי [ח]א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי א"ר יוחנן אמר קרא [4]כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשי פרה לכפר אלו מעשי יום הכפורים בשלמא כוליה קרא בפרה לא מתוקם לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא אלא אימא כוליה קרא ביום הכפורים כתיב אמרי יליף צוה צוה כתיב הכא צוה ה' לעשות וכתיב התם [5]זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר מה להלן פרה אף כאן פרה ומה כאן פרישה אף להלן פרישה

ואימא

שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כ"ג. שכל עבודת יוה"כ אינה כשירה אלא בו כדיליף בהוריות בפרק בתרא (דף יב:) דכתיב גבי יום הכפורים וכפר הכהן אשר ימשח אותו. ובגמרא (דף ו.) מפרש למה מפרישין: **ללשכת פרהדרין.** כך שמה ובגמרא ח) מפרש למה נקראת כן: **ומתקינין לו.** ומזמינין כהן אחר להיות כהן גדול תחתיו אם יארע בו פסול קרי או שאר טומאה המעכבין מלבוא למקדש: **ובעד ביתו.** גבי יוה"כ כתיב באחרי מות: **א"כ.** דחיישת למיתה: **אין לדבר סוף.** שמא גם זו תמות: **גמ' שריפת הפרה.** פרה אדומה: **שעל פני הבירה.** לקמיה מפרש מאי בירה: **צפונה מזרחה.** במקצוע מזרחית צפונית של עזרה היתה: **שכל מעשיה.** של פרה: **כלי גללים.** ט) לפיעי בקר מפרש להו במנחות בפ' ר' ישמעאל (דף סט:): **כלי אדמה.** שאין עשויין ככלי חרס בכבשן אלא מן האדמה היא שהוא כאבן רכה וחוקקין ממנה כלים: **מאי טעמא.** תקינו לה כלים הללו: **דטבול יום.** לקמן יליף בפרק טרף בקלפי (דף מג:) והזה הטהור כו': **כי היכי דלא ליזלזלו בה.** לומר הואיל וטבול יום כשר בפרה אין צריך להיות זריזין בה בשמירת טהרה לכך עשו בה מעלות הרבה לטהרה וזו אחת מהן: **כיון דחטאת היא.** חטאת נקראת שנאמר (במדבר יט) למי נדה חטאת היא: **וחטאת טעונה צפון.** חטאות הקריבות במזבח נשחטות בצפון ולא שזו טעונה צפון שהרי היא נשחטת בהר המשחה: **וכתיב.** בפרה (שם) אל נוכח פני אהל מועד בהזאת דמה שהוא עומד בהר המשחה ומתכוין ורואה פתחו של היכל שהוא בכותל מזרחי: **כי היכי דליהוי היכירא.** לדעת שהופרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה חטאת וטעונה מזרח וישים לב להיות זריז במעשיה וסדר עבודותיה: **הבירה אשר הכינותי.** אשר זימנתי לה מקום גורן ארונה לבנותה בו ודוד קאמר ליה להאי קרא בדברי הימים: **מנא הני מילי.** דבעי פרישה ליוה"כ ולפרה: **כאשר עשה.** במלואים שלוה אותם לפרוש מביתם ז' ימים שנאמר (ויקרא ח) ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה וגו' ובשמיני עבדו שנאמר (שם ט) ויהי ביום השמיני קרא וגו' וכתיב קרב אל המזבח וגו' (א) כאשר וגו' צוה לעשות לדורות לפרוש ז' לפני עבודת יום אחד: ח) **דלפני עשייה.** קיום המצוה:

ואימא

שבעת ימים קודם יוה"כ. יש מקומות ששונה המנין ברישא כמו בכאן ובבבא קמא (דף ב.) ארבעה אבות נזיקין ובפרק קמא דר"ה (דף ב.) ד' ראשי שנים ואיכא דוכתי דתני מניינא לבסוף לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים בפ"ק דמסכת ע"ג (דף ב.) ובפ"ק דקידושין (דף ב.) האשה נקנית בג' דרכים ושואלין ודורשין בהלכות (החג)ט) לפני (החג)י) שלשים יום (פסחים דף ו.):

וחכ"א א"כ אין לדבר סוף. דלא איכא למיחש למיתה דחדא ניחוש אפילו למיתה דתרתי ותלת ואע"ג דבפ' ד' אחין (יבמות דף כו:) משמע לסתם מתני' דהתם דלמיתה דחד חיישינן לתרי לא חיישינן וסתם מתני' דהכא ס"ל דלא חיישינן לחדא ניחוש נמי לטובא י"ל דה"ק הכא נהי דחיישינן למיתה דחד לזמן מרובה כמו בההיא דפרק ד' אחין (ג"ז שם.) דילמא אדמייבם חד מיית אידך מכל מקום למיתה לזמן מועט כי הכא לא הוה לן למיחש אלא משום מעלה דכפרה חיישת לזמן מועט אם כן ניחוש אפילו לתרתי ותלת אי נמי התם חששא בעלמא הוא משום ביטול מצות יבמין וליכא איסורא כולי האי אבל הכא משום דכפרת כל ישראל תלוי בזה ניחוש אפילו לתרתי ותלת ואפילו לזמן מועט וא"כ אין לדבר סוף הלכך ליכא למעבד תקנתא להאי חששא וכי פריך בגמ' (לקמן דף יג.) מאי שנא דגבי טומאה דשכיח טפי ממיתה כדאמר בגמרא סגי לתקן לכהן אחר תחתיו והכא חיישינן לתרתי ותלת הוה מצי לשנויי כי האי גוונא ההיא חששא בעלמא היא ולא היה צריך להפריש אחר כי מסתמא ימצאו הרבה שיהו ראויין לעבודה אלא מעלה בעלמא הלכך סגי בחד אלא בלאו הכי משני שפיר:

להוציא מלבן של צדוקין. לאו בטומאה דאורייתא מטמו ליה דלא הוי מזלזלי בה כולי האי אדרבה אמרינן בפרק אין דורשין (חגיגה דף יח:) בגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת אלא כדתנן בפ"ג דמסכת פרה (מ"ח) סמכו ידיהם על ראשו ואומרים לו אישי כ"ג רד טבול אחת דמחמת שנוגעין בו חשבינן ליה כטמא טומאה דרבנן דאחיו הכהנים חשיבי כטמאים לגבי דידיה ס) דבגדיהם מדרס לחטאת ל) כדפרישית:

שכל מעשיה בכלי אבנים וכו'. דווקא כאלו ז' ימים של שריפת הפרה אבל בשעת קידוש התנן בפ"ה דמס' פרה (מ"ה) בכל הכלים מקדשים ואפילו בכלי גללים כו' ואדרבה התם משמע דטפי פשיטא לו דבשאר כלים מקדשין מבכלי גללים וכלי אבנים אילטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דלאו כלים מיקרו לענין טומאה מ"מ הם כלים לענין קידוש וקרינן בהן מים חיים אל כלים):

ומאי שנא צפונה מזרחה. וא"ת אמאי לא היו מפרישין נמי כ"ג לפני יוה"כ ללשכה זו שעל פני הבירה וי"ל דלשכת פרה היו קורים לה לשכת בית אבן כי היכי דנהוי לה היכירא שכל מעשיה בכלי אבנים ואי הוו מפרשי נמי להתם כ"ג לפני יוה"כ אז לא הוה ליה היכירא לפרה אי נמי י"ל משום דכ"ג ביוה"כ פרישתו לקדושה שכל עבודתו לפנים ולפני ולפנים היו מפרישים אותו ללשכת פרהדרין שבנויה בקדש אבל פרה שנעשית מחוץ בהר המשחה פרישתו ללשכה שעל פני הבירה שחוץ לעזרה: **אלא** אימא כוליה קרא ביוה"כ כתיב. תימה לי מאי קא פריך דאי כוליה קרא ביוה"כ כתיב אם כן לעשות למה לי וי"ל דסלקא דעתך דמקשה דתרוייהו אילטריך ליוה"כ דאי לא כתב אלא לכפר הוה אמינא כפרה דקרבנות ואי לא כתב אלא לעשות ה"א זה פרה להכי כתב תרוייהו לאשמועינן דווקא יום הכפורים דכתיב ביה תרוייהו:

ואימא

מסורת הש"ס

א) הוריות יב., ב) [לקמן יד. סוכה כד.], ג) פרה פ"ג מ"א, ד) חגיגה כג. ע"ש זבחים כא. פרה פ"ג מ"ז ע"ש, ה) זבחים קד:, ו) [לקמן ג:], ז) [דף ח:], ח) שייך לע"ב, ט) [צ"ל הפסח], י) [צ"ל הפסח], כ) [וע"ע תוס' יבמות יח. ד"ה דילמא ותוס' שם כו: ד"ה למיתה], ל) [וע"ע תוס' חגיגה כג. ד"ה מטמאין], מ) [וע"ע תוס' סוכה לו. ד"ה נפל ותוס' חגיגה כג. ד"ה שפופרת ותוס' חולין ע: ד"ה טמאה ותוס' נדה מט. ד"ה כשר],

◆

תוס' ישנים

אשר נמצאו בכתב ישן מפי סופרים ומפי ספרים אשר סדרו אבותינו גאוני עולם נ"ע:

א) שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין. כאן שונה מנין קודם המעשה וכן אומר (פסחים דף ב.) אור לי"ד בודקין ופעמים שונה המעשה קודם המנין (כתובות דף ב.) בתולה נשאת ליום ד' (קידושין דף ב.) האשה נקנית בשלש דרכים (ע"ז דף ב.) לפני אידיהן של נכרים ג' ימים והרבה כיוצא בהן המנהג לא תם בה אלא שונה הראוי כפיו: ומתקינין לו כהן אחר תחתיו. להתקין לו בגדי זהב כמדתו כדאמרינן לקמן פ"ב (דף כג.) ובתמיד נשחט (דף סה.) כמדתו שלא יחסר ולא יותיר ולהזהירו לשמור עצמו בטהרה ודוקא מתקינין אבל לא היו מפרישין כדאמרינן בגמ' (דף ג:) דהפרשה לא מעכבא: שמא תמות אשתו. ולפני לא היו מתקינין אשה אחרת דלא מעכבא ומ"מ הכא ברחשון מצוה מן המובחר בעינן ואפילו מעכבא לכולי האי לא חיישינן שתמות אשת השני כי היכי דלא חיישינן בגמ' למיתת השני: וחכ"א אם כן אין לדבר סוף. בגמרא (דף יג.) דייק לימרו אינהו לנפשייהו: מפרישין כהן השורף את הפרה. אומר רבינו הזקן דאין לדקדק מדקתני כהן השורף דמיירי בכהן הדיוט דהא הכי נמי אי הוה תני כהן העובד עבודה ביוה"כ לא היה מוכיח כהן גדול דמשמע שפיר כהן הידוע השורף או העובד ואפילו אם בכהן הדיוט מיירי לא קשיא לשמואל דלקמן פרק טרף בקלפי (דף מג.) מפיק מחלוקת הכהן מדמה כאלבעו לאמרוי לאלעזר דליכא למימר דסבר כי האי תנא דתניא בספרי ונתתם אותה אל אלעזר הכהן זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכ"ג דברי ר"מ רבי יוסי ב"ר יהודה ורבי שמעון ורלב"י אומרים זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט והא דאמרינן לקמן (דף מג:) חד לישנא דאיכא דבעי פרת משה אלעזר בעינן לדורות כ"ג היינו כר"מ מיהו בין למר ובין למר היו עושין אותה כהנים גדולים כדתנן שמעון הצדיק עשה שתים וכן כל אותם שעשו פרה היו כהנים גדולים ותשיב להן במס' פרה (פ"ג מ"ה) חה היה כנודם ותניא נמי בתוספתא (פ"ב) בא לו ריב"ז ואמר לו אישי כ"ג כמה אתה נאה להיות כהן גדול והא דתניא בספרי ושרף את הפרה לעיניו שיהא אחר שורף והוא רואה משמע דזר כשר לשרוף היינו דלא כהני אמורלאי דטרף בקלפי ע"ל שיהא כהן אחר שורף וכהן המפריש רואה. מ"ר: מפרישין כהן השורף את הפרה. אבל שאר כהנים שהיו עסוקין באסיפת אפרה ובשאר עסקיה כדמשמע לקמן שהסגן היה מסייע לפרה לא היו מפרישין אותן ואפי' למאן דמפיק פרישה כפרה מקרא מוקמינן לקרא בעיקר מעשה הפרה היינו שריפה ולשמואל הוה ליה למינקט הכהן המקבל שהוא עיקר שהיה לדורות באלעזר אלא לפי שעיקרה לאפר שריפה נקט שורף אבל תימה לרב דאמר בפ' טרף בקלפי (שם) שחיטת פרה בזר פסולה ואיכא למאן דבעית לדורות כ"ג אמאי לא נקט הכהן השוחט שהרי עיקר היא מפרישה שהיא בכהן הדיוט לדורות לרב ואין להקשות דלנקטיה עם השורף הואיל וכהן חד הוא דעבד להן: שכל מעשיה בכלי אבנים. יש פירוש מרבינו שלמה שכתוב כהן כגון קיבול דמה ואסיפת אפרה ולא דק דכפרה תנן לגוחית של מי חטאת ושם לגוחית של חרס ותנן נמי (פרה פ"ה מ"ה) בכל מקדשין ועוד תנן (שם מ"ד) ומייתי לה בחגיגה (דף כג.) שפופרת שהתססה לחטאת ר"א אומר יטביל מיד רבי יהושע אומר יטמא ויטביל אלמא לא בעינן כלי גללים מדלריכה טבילה אלמא בת קבולי טומאה היא. עוד אמרינן בפ"ק דמנחות (דף ז:) גבי כהן המזה דם הפרה דמקנח אלבעו בשפת המזרק משמע דהוי כלי שרת דבעינן [illegible] אותו הפעם לא הוי קרי ליה מזרק וכיון דהוי כלי שרת א"כ הוי של מתכת דקי"ל (לקמן דף לט.) דכלי שרת של עץ לא עבדינן, מיהו על ההיא דמנחות תימה דבספרי משמע שמצות קבלת דמה היה ביד ומפיק ליה מלוג של מצורע שהיה בידו וי"ל דפליגי אי נמי נראה לרב אלחנ"ן דההיא דספרי מיירי לענין הזאה באלבעו דלא ילפינן מהזאות אוהל שהוא בכלי ומפרש רבינו הזקן דקאי אהזאות שהיו מזין על הכהן באותה לשכה קודם שריפת הפרה וכן משמע ליסנא דכל מעשיה דלאשכה קאי והכי תנן במס' פרה (פ"ג) ב) אחד זה ואחד זה מזין עליו מכל חטאות שהיו שם כי חצירות היו בנויות בירושלים ע"ג סלע ותחתיהן חלול מפני קבר התהום והתינוקות יושבין ע"ג וכוסות של אבן בידיהם כו' לא מלאו משבע עושין משם כו' משם חטאות היו מזין עליו: בבלי גללים. לפיעי בקר כדפירש בקונטרס דלאו כלי אבן כלי גללים בכלל כלי אבן הוי: מטמאין היו הכהן השורף את הפרה. שהיו אחיו הכהנים נוגעין בו ועי"כ היה טמא כדתנן במסכת פרה (פ"ג מ"ח) סמכו ידיהם עליו ואמרו לו רד וטבול והן סמיכה נמי לטמאו וכן שנינו בתוספתא פ"ב מעשה בלדוקי אחד שהעריב שמשו לעשות את הפרה וידע בו ריב"ז וסמך שתי ידיו עליו ואמר לו אישי כ"ג מה אתה נאה להיות כ"ג רד וטבול אחת ירד וטבל ועלה ואמרינן נמי בירושלמי ולקמן (דף ח.) מה בין כהן גדול דיוה"כ לכהן השורף את הפרה

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"א מהלכות יוה"כ הלכה ג סמג עשין רט:
ב ב מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה א ב ג סמג עשין רלג:
ג ג מיי' פ"א שם הלכה יד:

◆

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
2. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: במדבר יט ד
3. וְלִשְׁלֹמֹה בְנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ עֵדְוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר הֲכִינוֹתִי: דברי הימים א כט יט
4. כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְיָ לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: ויקרא ח לד
5. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: במדבר יט ב

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כלי גללים. צפיעי בקר. וכ"כ רש"י שבת נח ע"א ד"ה כלי. אבל בשבת דף נח ע"ב כתב רש"י גללים שיש: תוס' ד"ה להוציא וכו' דבגדיהם מדרס לחטאת כדפרישית. עי' זבחים דף יז ע"ב תוס' ד"ה שריפה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כאשר כו' כאשר עשה צוה לעשות לדורות:

◆

מוסף רש"י

שבעת ימים. הך מסכת מיירי בסדר יום הכפורים (לקמן יד.) דכל מסכת זו כמשנה אחת, שעסוקה כולה בסדר כמות שהן הפסוקים סדורין והולכין (לקמן מו.). אף אשה אחרת מתקינין לו. מזמנין לכהן גדול לערב יום הכפורים (סוכה כד.).

◆

רבינו חננאל

שבעת ימים קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו כול'. תנן התם במסכת פרה תחילת פרק ג' שבעת ימי[ם ק]ודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה כול'. פירוש כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה, שלא הוסקו בכבשן שאינן מקבלין טומאה לפי שאינן כלי חרש. פרה אדומה נקראת חטאת שנ' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא. אמר רבי יוחנן מקום היה בהר הבית בירה שמו. [מנא] הני מילי שצריכין להפריש כהן גדול ביום ה[כפורים וכן] כהן השורף את הפרה, מבתיהם להר [הבית, שנאמר] ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת י[מים] וגו'], וכתיב בתריה כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות. ואמר ר' מש[מיה] דר' יוחנן לעשות אילו מעשה פרה לכפר אילו מעשה [יום ה]כפורים. ואימא כוליה קרא ביום הכפורים כתיב, אמ' יליף צוה צוה, כתיב הכא צוה ה' לעשות וכתיב התם בפרה זאת חקת התורה אשר צוה ה' כול'.

א) ואם לדעת כי רוב ההגהות שבאגטו הנה בכת"י לקוחות מספר שיח יצחק [גם לפעמים התחלות הדבורים המה לא כפי נוסחתינו בגמ'. והמה כפי נוסחאות ד"י או כ"י]. ב) [לפנינו הגי' ומזין עליו כל ז' הימים מכל החטאות שהיו שם וכו'].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones